(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 51. 19. грудня 1943. Рік I.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ:
Краків, Ожешкової 7.
Тел. 104-81.
АДМІНІСТРАЦІЯ:
Краків, Райхсштрассе 34.
Тел. 230-39.

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 104-81
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
піврічно „ „ 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

Ані на азійському ані на европейському боєвищі аліянти не осягнули своєї військової мети

Промова міністра закордонних справ Німеччини

БЕРЛІН. — З нагоди роковин складення німецько-японсько-італійського військового союзу у трьох союзних країнах відбулися святкування, які підкреслюють значіння цього дня та значіння спільної боротьби. На урочистому акті в столиці Німеччини, де, між іншими, взяли участь японський амбасадор Ошіма й амбасадор фашистівсько-республіканського уряду Анфузу та дипломатичні представники країн, об'єднаних у пакті трьох держав, виголосили промови, в яких задокументували бажання дальшої безкомпромісової боротьби.

Увечері промовляв у німецькому радіо міністер закордонних справ Німеччини фон-Рібентроп. Він сказав між іншим ось що:

НЕПРОХІДНИЙ ВАЛ ЗАЛІЗА ТА СТАЛІ

Роковини стоять під знаком запеклих боєвих дій в Европі та в Азії на всіх фронтах. На Сході безумовно володіє Японія, з того часу, як вона два роки тому вхопила зброю та відважними збройними чинами прогнала своїх ворогів зі Східної Азії. А й европейський континент, сьогодні як і давніше, знаходиться міцно в руках Німеччини та її союзників. На Сході, після плянового стратегічного скорочення фронту, стоїть проти большевиків німецька збройна сила, як непрохідний вал заліза та сталі. Від половини літа большевики раз-у-раз сунули проти німецьких ліній на Сході, але ж більшого оперативного успіху вони не домоглися. При цьому червона армія знову зазнала велетенських втрат у людях і в матеріялі. А це, після величезних втрат большевиків у перших двох роках війни, щораз більше наближує большевицький людський резервуар до вичерпання. Німецький фронт на Сході стоятиме. Ворогові не вдасться його прорвати, а одного дня сила червоної армії послабне. На півдні безприкладна в історії зрада італійського екс-короля показала зовсім інші результати, ніж ті, що їх ждав ворог. Бо коли ворог сподівався, що через зраду він одержить у свої руки всю Італію і відітне та знищить великі частини німецької армії, то сьогодні, завдяки скорому потягненню Фюрера, англійці та американці зводять в південній Італії важкі бої з німецькими частинами. Найбільша й найважливіша частина Італії знаходиться твердо в руках держав осі та дає визволеному Дуче можливість наново розбудувати національну республіканську Італію та за допомогою всіх сил знову взяти участь у війні. Як там, так також й у решті середземноморського простору, від кордонів Еспанії аж по острови Додеканезу, з дня на день міцніє німецька позиція, а німецька збройна сила стоїть на сторожі, щоб з усією силою виступити проти того, хто захотів би атакувати південне побережжя Европи.

СЛОВНА ОФЕНЗИВА

Від деякого часу наші вороги щораз голосніше заповідають великий удар проти европейського Заходу. Навряд чи є ще яка провокація, або погроза, яку вже тисячі разів не звертали до німецького народу, проти його збройної сили та проти його проводу. Якби словами можна здобути західне побережжя Европи, то противники Німеччини вже давно стояли б над Рейном. Провід німецьких збройних сил ставиться до цих балачок холодно. Бо в останніх роках на всіх побережжях Атлянтійського океану Фюрер казав здвигнути фортеці, які своїми гігантськими розмірами не мають собі рівних в історії воєн. А в цих фортецях стоять військові частини, які в фанатичному боєвому запалі тільки чекають на момент, коли вони вкінці знову справді зустрінуться лице в лице з ворогом та дістануть його в свої руки. Тим то сьогодні, в другі роковини нашого пакту, ми з гордістю та вдовіллям можемо ствердити, що ані на східно-азійському, ані на европейському терені війни ворогам не вдалося осягнути свої військові цілі.

ДИПЛОМАТИЧНО-ПРОПАҐАНДИВНІ ФАЄРВЕРКИ

Щоб вийти із сліпої вулиці, в яку наші противники попали наслідком своєї дотеперішньої стратегії, вони намагаються шукати виходу в тому, що застосовують новий рід способу воювання, який є характеристичний для їх ментальности. Цей новий спосіб воювання англійців і американців з одного боку полягає на трусливому бомбардуванні цивільного населення, у систематичному вбиванні жінок і дітей, з другого ж боку в пропаґандивному фаєрверку, який являється свого роду комбінацією дипломатії й пропаґанди. Та як мало вирішального для війни наслідку можна добитися бомбовими атаками, так теж безвиглядна є друга метода наших ворогів. Від низки місяців вони намагаються безперервною чергою конференцій вплинути на світ і на нас. Але ж, насправді, вся ота дипломатична й пропаґандивна акція витворює велетенську нервозність і багато турбот у ворожому таборі, що вони цього не зуміють зробити, та що загальне військове положення ставить їх перед проблеми, до яких вони не почувають себе дорослими. Що ж торкається самих вислідів оцих конференцій, то ми спокійно можемо назвати їх мізерними. Ці висліди вичерпуються, як це наново показує теґеранський комунікат, здебільша в трьох пунктах: з військового боку взаємно стверджують, що ведуть війну проти держав пакту трьох, та що вони готові в кожний мент їх розторощити. З політичного боку повну незгідність і розбіжність інтересів тих трьох держав вони намагаються якось зв'язати загальними фразами, щоб після цього перейти якось до третього пункту, а саме, до питання покарання так званого воєнного злочинника. Все це являється дешевою й вдячною темою, яку на всю епічну ширину можна розвинути перед їх народами. Щоб насправді, таким чином можна було зробити враження на провід держав пакту трьох, звичайно, ці державні мужі й самі не вірять.

СПРАВЖНІ ВИНОВНИКИ ВСЕСВІТНЬОЇ ПОЖЕЖІ

Як злочинець завжди вертається до місця або до теми свого злочину, то тільки власне нечисте сумління може бути тим, що цих панів щоразу приводить до теми воєнної вини та до теми довершених воєнних страхіть. Бо одне сьогодні стоїть беззастережно перед історією, саме те, що справжні виновники цієї велетенської всесвітньої пожежі — це власне оті три панове, що недавно зійшлися в Теґерані, щоб там знову приміряти собі ролю прокурора й судді. Ті панове, це Черчіль, головний відповідальний за виповідження війни Німеччині, Сталін, що впродовж 20 років приготовляв червону армію для здобуття Европи і на бенкеті в Кремлі 5. травня 1941 року заповів офензиву проти Німеччини, і, передусім, Рузвелт, який найперший на далеку мету підготовляв війну, Рузвелт, який в час миру дав наказ стріляти проти Німеччини та затоплював німецькі кораблі. Коли докладно крізь побільшуюче скло поглянути на гру наших противників та на куліси оцієї серії конференцій, то щораз яскравіше, не зважаючи на всякі спроби прикритися туманом штучної мряки, виступає на денне світло один факт, саме абсолютне імперіялістичне бажання трьох ворожих держав, бажання, яке не має ніякого спину. Кожна із цих трьох держав має одне неперерте хотіння: можливо найшвидше й можливо найбільше для себе захопити. У східній Азії хотіли забрати Японії її володіння та японський нарід знову відкинути на його острови, як 100 років тому.

Східну частину Европи мали одержати москалі, західну ж частину бажають опанувати англійці, в той час, коли американці хотять собі щось надолужити на посілостях Франції та інших европейських країн у Африці. А в тім всі три вони хотять всюди робити великий інтерес. Оці дивні пляни поділу йдуть так далеко, що над невтральними країнами Европи вже перейшли до денного порядку, що емігрантські уряди в Лондоні попросту відсунули. От недавно навіть один із найбільш міродайних мужів по ворожому боці заявив, що такі країни, як Франція й Італія, свою ролю в Европі остаточно відіграли. Тим то Англія мусить взяти справи західної Европи в свої руки та об'єднатися з західно-европейськими країнами в один бльок, значить, анектувати їх. На всякий випадок оцей політик, здається, не завважує при цьому, як то при того роду розподілі роль Англію обманув Сталін. Один погляд на мапу повинен вистачити, щоб йому показати, яка доля в найкоротший час чекала б так званий британський бльок, коли б, як це він доручає, справи укладав російський колос.

ЗА НОВИЙ ЛАД В ЕВРОПІ

Ми, европейці, багато менше говоримо про майбутню структуру нової Европи, бо наперед треба переможно закінчити війну. Але одне вже можна сьогодні сказати, а саме те, що нова Европа держав осі та об'єднаних з ними приятелів зовсім інакше виглядатиме, ніж та Европа, що її собі уявляють Сталін, Черчіль та Рузвелт. Німеччина, Італія та їх европейські союзники підняли зброю для захисту своїх найелементарніших життєвих прав. Їх ціль, це новий лад в Европі, в якій так їх власні народи, як також і інші народи, що проживають у цьому просторі, матимуть відповідний життєвий простір, простір, який відповідатиме їх національній силі та їх спроможностям. У такій европейській спільноті кожен нарід, який готов чесно й справедливо співпрацювати, одержить належне йому місце та матиме можливість свобідно розвивати своє життя й свої спроможності. Згідно з тим також европейське господарство буде після війни наново зорганізоване за одноцільними напрямними. Культурне життя кожного народу, завдяки духовому обміні з іншими народами, тільки збагатиться. Але передусім ця нова Европа дбатиме про те, щоб ніколи вже більше чужі, коли йде про простір, потуги не приступали надто близько до нашого континенту та намагалися накинути йому свій спосіб життя та свої закони. Кілька сотень міліонів людей, що їх на цих двох частинах світу об'єднує пакт трьох, знають сьогодні докладно, про що йде, та вони готові пожертвувати якнайбільше за спільну перемогу своєї справедливої справи.

„ХАЙ ПРИХОДЯТЬ, МИ СТОЇМО НА СТОРОЖІ"

Оці два могутні центри в Европі та в Азії нерозривно зв'язані між собою не тільки спільними інтересами й договорами, але також найсердеч-

нішими симпатіями одного народу для одного, ті, передусім, вони зв'язані кров'ю своїх вояків, пролитою в боротьбі проти того самого ворога. Вони являються наче два гранітні бльоки, що їх ніяка сила ворогів не зможе більше захитати та об які їх сила остаточно розіб'ється. В якнайтіснішій співпраці Німеччина, Японія та фашистівська Італія аж до певної остаточної перемоги вестимуть боротьбу за свої життеві права. Можливо, що чашим ворогам, не зважаючи на велетенські втрати в людях і в матеріялі за час дотеперішніх воєнних подій, залишилися ще деякі резерви. Але це не вирішальне. Перемогу в цій велетенській всесвітній війні остаточно здобувається не матеріялом, її мусить на боєвищі виборот вояк зі зброєю в руці. Та я знаю одне: боєвому духові й героїзмові наших вояків ворог не може протиставити навіть в найменшій мірі нічого рівновартного. Дух народів в Европі й у Східній Азії та мужність їх вояків, а не большевицький дух і дух доляра виграє остаточно війну. Противники говорять, що внезабарі прийде генеральна атака проти держав пакту трьох в Европі й у Східній Азії. Німеччина, Італія та Японія враз зі своїми союзниками можуть на це відповісти: „хай приходять, ми стоїмо на сторожі та приготуємо їм гаряче прийняття".

ОГЛЯД ВОЄННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Минулого тижня бої йшли на всіх фронтах. На Сході німці не тільки продовжували свою успішну оборону, але також переводили успішні атаки. В Італії ворожа офензива не змогла ширше розгорнутися. На Далекому Сході ворог знову потерпів значні втрати. З огляду на погану погоду й попередні великі втрати ворог майже не переводив минулого тижня своїх терористичних атак на Німеччину.

Зустрінувши спокійно ввесь ворожий, пропагандивний крик з приводу нарад у Каїрі й Тегерані, Німеччина продовжувала заходи необхідні для якнайбільшого зміцнення своєї внутрішньої сили.

11. 12 з нагоди 2-их роковин вибуху війни Японії проти Англії та Злучених Держав Північної Америки промовив мін. зак. справ фон Рібентроп, якого промову подаємо окремо.

Успішна оборона і наступи

В боєвих діях на східному фронті німці здобули дальші оборонні успіхи. До найбільшого завзяття приходило на захід від Смоленська, де большевицькі наступи, силою 34-ох піхотних дивізій заломилися криваво в огні німецької оборони. Також між Березиною і Прип'яттю, а зокрема на захід від Києва, мимо завзятих большевицьких протиатак, німецькі наступи увінчалися дальшими тереновими успіхами.

Крім того завзяті бої йшли довкола Черкас й у великому коліні Дніпра. В тих просторах бої були рухомі, тобто складалися з ворожих наступів, німецьких протинаступів, місцевих вломів й окружень. Останніми днями найбільші бої зав'язалися коло Кременчука. На Кримі німецькі та румунські частини знищили ворожий мостовий причілок на південь від Керчі. Тепер там ідуть бої за знищення ворожого мостового причілка на північ від Керчі.

На загал бої на Сході відбуваються у важких умовинах, бо ночами замерзає, вдень приходить відлига, а крім того всюди лютують великі снігові.

Бої в Італії

Хоч ворог дуже багато обіцював собі від офензиви в Італії, вона досі не дала ніяких поважніших осягів. Американські наступають на заході а британські війська на сході. До завзятих боїв прийшло коло Міняно, Венафро й обабіч шляху до Касіно на заході. На сході розгорілися бої над Адрійським побережжям. Після тижня завзятих боїв та великих утрат ворог посунувся на заході на яких 6—7 миль. Ворожі знавці кажуть, що [illegible] причина повільного розвитку англійсько-американського наступу в тому, що аліянтські війська, привикнувши в Африці до війни в пустині, ще не навчилися воювати в горах. Замість звернути головну увагу на піхоту, вони за великі надії зробили собі на важку змеханізовану зброю. Підчас останньої офензиви аліянти вжили де-не-де на фронті також італійських відділів Бадольо, але незабаром переконалися, що їх боєва вартість низька: вони без боротьби стали переходити до німців.

На морі і в повітрі

Німецькі підводні човни затопили на Атлянтійському океані й Середземному морі 7 ворожих кораблів загальної містоти 48 тисяч тон. Крім того 3. 12. підчас німецької летунської атаки на Барі в південній Італії пішли на дно 4 транспортові кораблі загальної містоти 31.000 тон а 9. кораблів загальної містоти 45 тисяч тон дістало такі важкі поцілі, що вони, мабуть, також затонули.

Вороже летунство переводило тільки розмірно малі налети на деякі зайняті західні простори або північно-західне німецьке побережжя. Німецькі літаки бомбардували ворожі військові цілі в південно-східній Англії.

На Далекому Сході

Воєнне щастя далі сприяє японському морському летунству. 3. 12. японські літаки знову затопили коло острова Буген віль 3 ворожі літаконосці, 1 великий боєвий корабель-панцирник та 1 великий кружляк. Крім того японці важко ушкодили ще 1 великий боєвий корабель, кружляк і нищильник. У зв'язку з недавніми японськими перемогами японський цісар висловив своє признання проводові японських збройних сил.

8. 12. Японія святкувала 2-гі роковини війни проти Англії та Злучених Держав. Голова японського уряду Тойо виголосив велику промову про те, що Японія бореться за існування та майбутнє всіх народів Східної Азії. Зі звіту головного командування японських збройних сил виходить, що англійці та американці втратили за останній рік 193.000 вояків, 2.728 літаків і 185 кораблів.

Після нарад у Тегерані

Після нарад у Тегерані, про що ми повідомляли в попередньому числі, часописи пишуть, що Рузвелт, Черчіль та Сталін вирішили одночасно почати наступ зі сходу, заходу й півдня, щоб зломити Німеччину. Марш. Ворошилов мав би увійти в склад найвищого аліянтського командування в Лондоні а його головним командантом має стати американець Мершал. Первісно вони також мали намір звернутися до німецького народу зі закликом, щоб він піддався, але пізніш роздумалися і ніякого заклику не проголосили. У зв'язку з тими нарадами ворожа пропаганда розпустила вістку, що нібито большевики мають окрему зимову армію в числі 2 міліонів, яка має почати нову офензиву на сході. Наче у відповідь на всі ті ворожі голоси німецькі часописи зазначують, що Фюрер, рахуючися зі всіми можливими несподіванками, вже давно подбав за те, щоб Німеччина зуміла відповідно зустрінути ворога на кожному березі Европи. Одночасно заграничні часописи подають, що Німеччина має сьогодні понад 400 дивізій найкраще вишколеного й озброєного вояка.

Нова зустріч у Каїрі

Вертаючися з Тегерану Рузвелт і Черчіль зупинилися спершу в Єрусалимі, а опісля переїхали знову до Каїра, де вони побачилися з головою турецької держави Ісметом Іненї. В розмовах з турецьким президентом, головою турецького уряду і міністром зак. справ, крім Рузвелта й Черчіля взяв ще участь мін. Іден і большевицький посол. Як уже багато разів перед тим, так і тепер аліянтські політики робили заходи, щоб Туреччину втягнути до війни. Після повороту до Анкари турецький мін. зак. справ Менеменджоглу влаштував три пресові конференції для турецьких, аліянтських та німецьких журналістів. На численні запити він відповідав, що заграничча політика Туреччини залишається незмінена.

Небезпечна гра аліянтів

Щоб спонукати большевиків до дальших кривавих наступів англійці та американці погодилися на всі домагання Сталіна. Доказом того стала промова голови південно - африканського уряду ген. Смутса. Він був сказав у лондонському радіо, що після війни большевики стануть першою державою в Европі, займаючи всі її краї за вийнятком тих держав на заході, що їх мала б „дістати" Англія. Ідучи на зустріч большевицьким плянам, англійці та американці віддали провід Середземноморського комітету большевицькому представникові. Вишинському. В обсяг діяння цього ж комітету входять справи південної Італії, зайнятої аліянтами. Отже Бадоліо зайшов аж так далеко, що тепер мусить слухати большевицьких наказів.

З тієї самої причини Англія показала спину дотеперішньому югослов'янському еміграційному урядові в Лондоні під проводом Періча. Англійці тепер створили новий югослов'янський уряд під проводом хорвата Рібара, в якому мін. війни став провідник комуністичних банд у Сербії, Тіто. Представником сербів у цьому уряді став жид Мойше Піяде. Так утратили свою ласку король Петро і ген. Михайлович. Така сама доля зустрінула також і польський еміграційний уряд. Польська справа перестала існувати для аліянтів, щоб не дратувати Сталіна.

В кількох словах

З нагоди 12-х роковин оснування націонал-соц. руку в Голяндії Фюрер висловив телеграфічно свої подоровлення для провідника руку, Муссерта.

Фінляндія святкувала 26-ті роковини своєї незалежності. През. Риті, виголосив промову, в якій зазначив, що Фінляндія боротиметься аж до перемоги. Згадуючи приклад Італії, він рішуче відкинув думку про всяку капітуляцію.

Мін. фон Рібентроп висловив своє здивовання шведському представникові в Берліні, що Швеція вмішується у норвезькі справи, обстаючи за норвезькими студентами, які під впливом ворожої агітації, провинилися проти внутрішнього ладу й безпеки. Бажаючи запевнити Норвегії мир і лад німці були примушені тих студентів примістити в окремому таборі в Німеччині.

Фельдмарш. Ромель відбув з доручення Фюрера інспекційну поїздку по Данії, оглядаючи тамошні оборонні укріплення.

Сталін, щоб дурити магометан у Північній Африці, призначив великого муфтія, якому мають підлягати мусулмани поза границями Совітського Союзу.

Для підготови спільної офензиви проти Японії, до Індії прибув з Австралії ген. Мек Артур, а з Каїра шеф англійського штабу Сандерленд. Вони мають нараджуватися з лордом Мавнбатеном.

Головна Кватира японської експедиційної армії у центральному Китаю повідомляє, що японські війська у центральному Китаю впродовж місяця від початку операції майже зовсім винищили 13 чункінських дивізій.

В Адіс Абебі для кожного міністерства абісинського уряду додано не тільки двох британців, але й двох американців, які дивляться на пальці своїм британським приятелям. Британці нічого не роблять без американської контролі.

580.000 жидів переїхало в останніх 10-ти місяцях з Европи до З'єдинених Держав. Повідомлено про це з офіційних американських джерел.

Більше гарту селянській молоді

Загально принялася думка, що розпещеними є тільки т. зв. панські діти. При цьому „панські" значить тут стільки, що діти інтелігенції та загалом діти, що живуть по містах. Бо ж панів-дідичів у нас майже нема.

Не перечимо, що так часто буває. Бувають випещені одинаки-синки та вихухані доні в інтелігентних родинах, головно по більших містах. Такі діти мають звичайно народню і середню школу, а часто й університет таки в свому родинному місті. Буває, до двадцяти, а то й двадцятип'яти років вони загалом не покидають батьківської хати, хіба що в часі ферій виїдуть на два-три тижні на село. Вдома, хоч часом батькам приходиться не легко пхати біду, діти цього не відчувають. Коли журяться чим, то хіба тим, щоб перелізти з кляси до кляси, або скласти одиндругий іспит.

Та такі розпещені міські діти у нас в меншості, вже хочби тому, що загалом по наших містах малий відсоток української заможнішої інтелігенції. Три четвертини, а то й більше нашої шкільної та студентської молоді — це діти села та міської бідноти. Не легко приходиться їм пробиватися крізь життя. Не легко приходиться пнятися вгору по вузькій кам'яній стежині. Змалку привикли вони до біди. Десятирічними дітьми виправляли їх з дому матері та непривичних, недосвідчених пускали плисти нераз самих однісьних по розбурханих хвилях життя. Коли вони плакали з голоду, коли зривались серед ночі і кликали: „Мамо", з них сміялись товариші — такі ж самі бідаки, як і вони. І вони вчилися змалку ковтати тихо сльози та мовчки затискати зуби. Їх матері були звичайно далеко, а життя не пестило їх та не розпещувало. Хоча й у них непривичні до фізичної праці та „випещені" білі руки, вони досить загартовані, щоб ставити мужньо чоло шаліючим і грядучим бурям.

І коли перекидаємо картки історії наших визвольних змагань, то бачимо, що ця молодь з білими виніжнілими руками та зі загартованими душами оправдувала покладені на неї надії: головно з неї рекрутувалися герої Крут і Листопаду. Зате як часто розчаровувала та друга, більша частина молоді з мозолистими руками та з опаленим обличчям, але з незагартованими в життєвій боротьбі душами! Прикована ланцюгами вікової традиції, вросла у свої прадідні загумінки і часто втрачала здібність лету. Подібно нераз стадо освоєних домашніх гусей, лиш безсилим биттям крил відповідає на заклик своїх братів, що ширяючи в небесній блакиті, взивали летіти з ними в далекий вирій. Сильних, але повчальних прикладів на це можемо найти в недавній нашій історії. Бували хвилини, коли від енергії і рішучости нашого молодого сільського елементу залежала доля столиці нашої тіснішої Батьківщини але на жаль заклики тодішнього проводу [illegible] „голосом вопіющого в пустині".

Може надто смілим видається наше твердження, коли скажемо, що сільська селянська молодь значно більше розпещена від інтелігентної молоді з міста. Віддається дівчина на друге село, віддалене всього тільки два-три кілометри, — то вже плаче ревними сльозами ціла рідня. Чого? — питаєте. „На сторону йде!" Йде хлопчина до „Служби Батьківщини", всього до сусіднього повіту, — плаче мати, плаче батько, плаче й він сам. А що вже говорити про те, коли покличуть кого до війська? Хіба й над гробом найближчого з рідні нема такого плачу, як нераз тоді, коли рушає з місця поїзд: плачуть, заводять, мліють.

І чого ж тоді дивуватися, коли хлопець, пішовши на вишкіл до „Бавдінсту", чи виїхавши на роботи та зазнавши вперше в житті розлуки, пише листи та зливає їх гірними сльозами? А батько, мати, замість повчити сина, замість вказати на його громадянський обов'язок, пишуть йому: „Вертайся, сину, ми свої очі виплакуємо, тебе ожидаючи.." Очевидно, розмокле від сліз синове серце ще більше розмокає і одного гарного дня, на превелику радість батьків і дівчини, синок вертається. А які це наслідки потягає за собою для нього і для цілої родини!

Направду найвищий уже час скінчити з тією розніженістю, найвищий час загартувати себе та своїх дітей! Самі ваші діти будуть колись нарікати на вас за такі немудрі пестощі. „Бідна на світі пещена дитина!" — каже народня мудрість. А ми скажемо, що й бідна та нація, що має розпещених синів. То ж доложім усіх зусиль, щоб, виховуючи своїх дітей та перевиховуючи наше громадянство, ми виплекали гордий рід орлів, здібних у кожній хвилині піднятись понад найвищі верхи.

М. К—ий

———оОо———

П. С-к.

Дзвони з озера Святого

З наших західних меж

Як ми поїдемо на схід від повітового міста Радина, то перше наше село буде від нього. у віддалі 15 кілометрів з історичною назвою з часів Київської Великокняжої Держави: Воїн, що пізніш перемінилось на назву Вогінь. Це село перед тисячкою літ було надграничним озброєним городом, що боронив західні межі українців-русичів. Ще перед першою світовою війною (1914—1918 рр.) було тут православне приходство і більшість населення говорило українською мовою.

Їдучи далі на схід, ми зустрічаємо села: Радче, Рудно, Гусь та Яблонь; скрізь тут були подібні національні та релігійні умовини: більшість говорила (як і тепер говорять) українською мовою, але православних є тут 2—3 відсотки, тоді, як перед 1915 роком, перед насильним вивоженням населення, було двічі-тричі його більше.

Старі люди оповідають, що нарід тут перед 1875 роком, коли так невміло і невдало змушувано його змінити віру, відрізнявся великою патріярхальністю та солідністю й чесністю.

Тільки там, де були близько міста та маєтки, де дідичі, особливо ж різні підпанки ширили „панську" віру та мову, повставала більша розпуста, а з кою разом і зміна віри та поволі й зміна мови й зрада свого народу. Пізніше сусідні впливи ширились і на дальші від маєтків та міст села.

Показчиком, що серед народу відчувають якесь духове страждання від зміни віри та дальших спроб цілковитого його винародовлення є старовинний переказ-легенда про озеро, що зветься: Святе.

Мусимо зазначити, що поміж селами Яблонь та Гусь є віддаль п'ять кілометрів. На половині цієї віддалі є озеро, що має пару гектарів поверхні, але дуже глибоке посередині, яке має таку незвичайну назву — Святе.

Старі люди ставляться до цього озера з особливим почуванням, бо вірять в його надзвичайне походження. Вони оповідають, що колись, у старі часи, західне село Гусь та східне, — Яблонь були у великій дружбі та мали спільну святиню-церкву з високою дзвіницею та гарними дзвонами. Але прийшла якась прикра пора і села Гусь та Яблонь почали між собою ненавидітись так, що сварки і навіть бійки почали відбуватися коло спільної святині-церкви. Ненависть людей викликала злочини, про які точніш легенда не говорить, але в наслідок злочинів церква напередодні літнього свята Івана Христителя запалась у землю разом з дзвіницею та гарними дзвонами.

Люди оповідають, що і тепер дехто чує раз у рік, в ніч під Івана Купайла гарні дзвони, що дзвонять у глибині озера Святого.

Одна місцева яблонська підляшанка пояснювала цю легенду так: Колись і на заході Підляшшя і на його сході була одна віра, один нарід, один „Іван", але прийшли сусіди з заходу та почали переманювати людей на „Яна", та — на жаль — знайшлись такі, що зміняли не тільки віру, але й зраджували свій нарід і тому Святиня св. Івана була ображена невірністю своїх прихожан і перед храмовим святом пішла у землю, а на її місці виступила вода та повстало глибоке озеро Святе.

Пізніш село Гусь збудувало собі малу дерев'яну церкву, а село Яблонь, що мало 400 дворів, збудувало велику муровану церкву, але — як тут, так і там, поволі, вірних ставало щораз менше, так що тільки у храмові свята церкви були наповнені вірними з дальших східних околиць.

Особливо добре трималось своєї віри та народности східне населення Підляшшя, що у тутешніх західних селах мало назву „поліхів", бо вже походили з більш лісових колись околиць: Коденець, Угнин, Ополе, Волоська Воля.

Між іншим ці „поліхи" і говір мали не такий архаїчний, як згадані села: там не говорили „ходіті", „посіті", „їздіті", а ходити, носити, їздити; вони не говорили „золотуовка", „сорокуовка" (дифтонги), а золотівка, сороківка. Тільки „поліхів" західні підляшани жартівливо-на-

АНТІН ЛОТОЦЬКИЙ

На Половців

(Історичне оповідання з 1103 р).

— До нашого князя, до Святополка приїде в гостину князь Володимир Мономах — говорив сотник великокняжих гриднів, Борис Судиславич, до двох київських бояр, що сиділи з ним при столі в гостинниці кривого Любоша Козмича при склянницях меду.

— Коли князь Володимир приїде, то не так собі в гостину — сказав молодший боярин Юрша Судиславич — але якась важна справа веде його в Київ.

— А вже ж — притакнув сотник Борис. — Я навіть можу сказати вам яка, — князь переяславський готовить похід на половців...

На це саме ввійшов у світлицю новий гість. З одягу був він русич, але з вигляду скорше скидався на половчанина. Лице в нього було темної краски, оправа очей вузька, станом присадкуватий. Зачувши слова сотника, — він сказав:

— Готовить, готовить, але не в пору!

— Як то не впору? — зчудувався сотник. — Саме в пору. Степи вже без снігу, дороги підсохли — буде й паша коням і жари не буде.

— Е, не тому не в пору, що погані дороги, я знаю, що тепер і паші в степу доволі й пташні на харчі для дружини й воїв і дороги сухі — а тому, що весна, час праці для ратая, як можна його відривати від поля.

На це озвався старший боярин:

— Як не відірве ратая князь, то відірве його половчин, бо забере його в полон.

— Не тільки його самого, але й жінку та дітей — додав сотник — та ще й майно його знищить. Чимало нашого народу хрищеного вже пропало в половецькому полоні. Чимало майна забрали, чимало земель руських знищив шолудивий Буняк. Пробували наші князі окупитись, мирним способом залагодити з ними, наш великий князь Святополк навіть одружився з дочкою половецького хана Тутора та й що з того — половці, як нападали так нападають, а хан Тутор навіть не пощадив свого зятя, нападав і на київщину.

— Але за те наложив головою — сказав молодший боярин — коли великий князь Святополк з князем Володимиром Мономахом примусили половців до відступу.

А старший боярин говорив:

— А шолудивий Буняк аж під сам Київ проскочив.

На те завважив Любош Козмич, що вернувся з медуші зо збанами меду:

— Так, так, а все тільки тому, що князі наші не вдарили разом на поганих. Якби йшли разом усі, то знищили б їх так, як старі наші князі знищили печенігів і торків.

— Торків легко було знищити, бо це була невеличка орда — сказав сотник — а половців тьма-тьменна. Їх можна перемогти тільки спільними силами всіх князів.

Прихожий завважив:

— А я кажу, що краще з ними миритися, як битися.

— Того в нас ніколи не буде! — скрикнув сотник Борис — не посоромимо зброї нашої і чести лицарської!

— Не буде, не буде цього! — закликали й обидва бояри. — Сором усім, що до такого намовляють!

Отямився прихожий, що за далеко загнався й виправдувався:

— Та я тєє... я ніщо, я не свою думку говорю...

— Як не свою, то чию, може князя Олега Гореславича, що половців наводив на рідну землю.

Прихожий нічого вже не відповідав на те, тільки, допивши свій мед, заплатив і вийшов.

— Хто це буде? — спитався молодший боярин.

А старший боярин відповів:

— Я його знаю, це бувший дружинник саме князя Олега Гореславича. Він половчин, але вихрищений.

— Це пізнати з його вигляду — сказав сотник. — І хоча й вихристився, далі працює як може на користь поганим, а на шкоду руській землі.

— Вовка завжди тягне в ліс! — сказав Любош Козмич, наливаючи гостям свіжі склянниці меду. — Дай,

змішливо називали „хмаками", бо вони казали не ходилисьмо, а „ходилихмо", „просилихмо" тощо.

З гарних звичаїв з-над озера Святого треба згадати почуття патріярхальности-родинности, або, якби ми тепер назвали — громадської солідарности. Наприклад: Напередодні весілля молода, увітчана віночком і стрічками, але в міщанській одежі, разом з молодим, обходять ціле село і, низько кланяючись, запрошують всіх господарів з родинами на весілля. Старших, поважних господарів та господинь, які, знаючи про цей обхід громади виходять з хат, молоді просять благословити, а ці відповідають: „Хай Бог благословить". Сусіди мають звичай помагати при такій родинно-громадській урочистості: жінки печуть короваї (малі, для дітей); головний коровай високий, оздоблений пташками та зірками і увітчаний барвінком та рутою.

Між іншим селю Яблонь цікаве тим, що рід священиків Мазанівських був тут з часів передунійних, тобто з 16. століття, аж до початків 20., отже понад 300 літ. Коли останнього могікана, священика Иосипа, що мав чотирьох синів, спитав єпископ Євлогій, чому він ні одного не скермував на духовну дорогу, він відповів: „Наш рід виконав своє завдання; він продержався вірно серед свого народу від давнього православія через унію, аж до нового православія". Треба признати, що старі наші священичі роди на Підляшші переважно підчас унії спольщились.

Село Гусь мало одного з роду священиків Василевських — Казимира, учителя гімназії, що не піддався польщенню та співпрацював у 1908 до 1912 рр. у київській „Раді", та піддержував національну працю у варшавській українській колонії разом з директором гімназії, відомим діячем Бобруком.

Про цю постать, винятково популярну на терені Варшави, на початках цього століття і аж до початку першої світової війни, треба сказати декілька слів.

Яків Бобрук народився у селянській хаті села Рудня і не тільки сам скінчив університет і осягнув поважну життєву карієру, але ще й своїх рідних підтягнув, підніс їх духову культуру та освідомлював національно.

Студентська Громада у Варшаві дуже високо шанувала цю мудру, добру і суспільно активну людину. (Один час він був головою Українського Клюбу). Його дім часто гостив молодих українців у чужому місті.

Популярність дир. Бобрука була висока, так що чужинці, навіть знаючи його національно - українську активність, дуже його шанували; абсольвенти російської гімназії, де він був директором, уладжували в його честь прийняття, зазначуючи на них, що шанують у ньому винятково характерну і добру людину й педагога.

Віримо і працюватимемо, щоб Підляшшя, зокрема його оселі на західних межах т. зв. „калакутські", пробудившись від дзвону свого озера Святого, відродились від нового Євшан-Зілля, що його принесе пробуджена Україна та її відновлена віра у правду святу та вічну, у її високе Призначення.

Землякам на чужині

Каже народня приказка: „де я вродилась, там і кропива мила". В цей спосіб висказав нарід думку про те, що кожному наймиліша своя хата, своя земля, свій край. На цю тему є більше приказок, як от: „своє гніздо найтепліше", або „ліпша своя хата як чужа палата" і т. п. і хоч це правда, але це не значить, що ми ніколи не мусимо виходити за поріг своєї хати — навпаки треба нераз поглянути і в далекий світ, пізнати інші краї, людей, заробити грошей, відвідати знайомих, якщо вони там є, тощо. А нераз бувають і виїмкові обставини, серед яких треба покинути не тільки рідну хату, але й рідний край, бо різні бувають часи в людей і різні потреби й обов'язки накладають на них. Коли ж це війна, то й потреби більші й обов'язки твердіші. Тоді і наше серце мусить бути твердіше, бо в такий час. „м'якому зле на світі", як це сказав наш письменник В. Стефаник.

Ви, дорогі мої знайомі і незнайомі друзі, що працюєте тепер в Німеччині, відчуваєте тугу за рідним краєм, за домом батьківським, де кожен з вас родився і виріс. У вільну хвилину після напруженої праці Ви пишете листи, нетерпляче чекаючи відповіді, хоч може й не кожен з Вас отримує її, і його знову обіймає туга.

То говорить Ваша предківська кров, говорять ті почуття, які ворог намагався впродовж майже чверть століття вбити у Вашій душі. Вам казали, що Батьківщина Ваша — СССР, проте там, у далекій чужині, для Вас байдуже і Москва, і Урал і що хочете — вас кличе рідний край, сниться, мов казка, вночі і стоїть перед очима вдень батьківська оселя і Ви (дехто може вперше в житті) починаєте по-справжньому розуміть велике слово Україна.

Потім Ви бесідуєте з незнайомим українцем, що серед чужих людей здається Вам рідним братом. Хай би він був „куркулем" навіть „непманом", чи „поміщиком", Ви не питаєте його „соціяльного стану", бо знаходите в ньому свого брата по крові, Ви тиснете йому руку, кажете: „Земляче!" і вже раді обнятись як давні-давні друзі. Це теж говорить Ваша кров, душа, почуття людини, що вдихала повітря українського степу і слухала гомін Славути-Дніпра.

А нас же ділили на „кляси", нацьковували брата на брата, сіяли ворожнечу між нами і тепер вже багато хто з Вас певно зрозумів, що ворогові, який розпалював клясову ненависть, треба було роздробити наше суспільство, щоб потім легше було знищити зовсім вікові українські традиції. Тепер може вже і неодин з Вас ставить перед собою питання, що ж він зробив для України. Коли Ви, друзі мої, далеко від своєї Батьківщини, думаєте над цим, зрозумійте зміст і значення слів „братерство крови", бо національна єдність, взаємодопомога, взаємне довір'я і співпраця — це може одне з головних питань життя нашого народу, особливо в теперішній грізний і переломовий час.

В декого з Вас підо впливом тяжких воєнних обставин іноді зроджується сум і зневіра, дехто може й думає, що пропаде життя його на чужині, що не вернеться він додому, кидається в розпач, а може й проклинає долю свою. Ми добре розуміємо тугу кожної нашої одиниці, що працює на чужині, але всетаки тратити тверду віру — не погіршувати своє життя. Війна має свої суворі закони, але воєнна конечність з усіма її твердими обов'язками є лише коротким моментом у житті народів. Все проходить, мине і війна. І хоч це загально відома істина проте треба мати гарт духа, витривалість та мужність, щоб пережити трагедію тяжкої війни та дочекатися щасливого спокою. І тут — як каже давня приказка: „Не поможе турбота, лиш поможе робота".

Світ міняє своє обличчя, виростають нові могили на землі, але життя ніколи не вмирає і Дніпро не поверне своєї течії назад. Тому то, хоч тепер наш край і покритий руїнами, хоч Україна переживає в цій війні може ще не бачене лихо, проте ми віримо, що на руїнах воскресне мирне життя, яке кликатиме нас до праці, до відбудови наших сіл і міст, до поступу. Цю віру, дорогі мої земляки, несім глибоко в душі своїй, не втрачаючи надій повернутися на свою Батьківщину після загибелі жидо-большевицької тиранії, для знищення якої Ви працюєте тепер у німецьких містах і селах.

Прийміть же моє найщиріше українське привітання і дружній стиск Ваших працьовитих рук.

Петро Карпенко-Криниця

Молодь працює

Кожному юнакові є тепер цілком зрозумілою річчю обов'язкове відбуття кількамісячної праці в рядах Української Служби Батьківщини. Працюючи фізично він загартовується, а живучи таборовим життям вчиться дисципліни, порядку та обов'язковости — прикмет, що ними повинна відзначатися кожна людина.

Та в першу чергу юнаки УСБ виконують велику та важливу працю у відбудові та розбудові нашого краю. В Галичині Українська Служба Батьківщини існує другий рік. За цей час можна зробити вже великі підсумки проробленої в різних ділянках праці.

За ці два роки руками соток юнаків УСБ побудовано чи направлено десятки кілометрів битих чи залізничних шляхів, відбудовано чимало знищених воєнними діями мостів, розібрано багато повалених бомбами будинків, а в сільсько-господарській ділянці відводнено сотні тисяч кв. км. піль, лук та пасовиськ, і т. ін. У цій праці, на зміну одним, що виконали свій обов'язок, приходять інші, які корисну працю проводять дальше. В цей спосіб збірною працею всіх твориться велике діло відбудови та розбудови. —к

Боже, щоб князеві Володимирові Мономахові вдалося з'єднати всіх князів до рішучого удару на тих поганих половців.

Уже на другий день після тієї розмови в Любоша, гостив великий князь у себе князя Володимира Мономаха.

У часі обіду сказав князь Мономах:

— Я приїхав до тебе, великий княже, щоб ти допоміг мені спонукати князів до спільного походу на половців. Крайній час уже нам розправитися з ними остаточно, бо, як ні, як дамо їм скріпитися, зрости в силу, то пропаде земля руська.

— Правда твоя, княже Володимире, — говорив великий князь Святополк — тільки знаєш, як я зачуваю з розмов моїх бояр, не раді вони тепер весною рушати в похід, щоб не відривати ратая від плуга.

— Коли так, великий княже, то склич раду київських бояр і дружинників, хай вони при нас вискажуть свою думку. Моя дружина й мої бояри підуть у похід кожної пори!

— Згода — сказав князь Святополк — я скличу дружину й бояр у Долобську, а ти, княже, приведи туди своїх дружинників, там і порішимо справу. Скличемо раду на неділю перед Благовіщенням.

Неділя перед Благовіщенням це було в середу 22 березня. Тоді зізвав [illegible] Святополк своїх бояр і дружинників до Долобська під Києвом. Туди привів і князь Володимир Мономах свою дружину.

Під Долобськом розбили великий намет, щоб могли приміститися обидві дружини.

І сів великий князь Святополк з киянами по одному боці намету, а князь Володимир зо своїми дружинниками по другому.

Перший говорив великий князь.

— Брати й дружино — казав він — оце ми ще до Великодня з князем Володимиром думали, радилися, як забезпечитися перед поганими половцями, що й землі наші руйнують і грабують і людей гублять та в полон беруть. Ви знаєте половці самі прохали в нас миру й ми замирилися з ними тому сливе два роки в Сакові. Але знаєте, навіщо їм було мира. На те, щоб скріпитися та знову грабувати й руйнувати наші землі. Не вперше вони мирилися з нами, а зараз після замирення нападали та грабували. Оце ми з князем Володимиром питаємося в вас, чи не добре було б не дати їм приготовитися, а вдарити вже тепер весною.

І почулися голоси:

— Тепер, тепер, негайно.

Але тут виступив цей самий вихрищений половчанин, що був у гостинниці Любоша Козмича та сказав:

— Великий княже наш, добродію і батьку. На це нам не легко відповісти, треба нарадитися.

— А вже ж! — признав великий князь Святополк — На те я зізвав вас, брати й дружино, щоб з вами нарадити.

Тоді цей дружинник-половчанин звернувся до дружинників і бояр:

— Брати, — казав він — яка ваша думка щодо походу. Я сам думаю, що тепер весною може не добре рушати в далекий похід, бо ж треба відривати ратая від плуга, і не буде кому засіяти ріллю і жниво зібрати.

І вже деякі стали потакувати йому:

— Правду, правду каже Яків Сугрич! — Можливе, що ті, що потакували були його сторонники.

Зачувши таке, князь Володимир Мономах з обуренням зірвався з місця, але скоро опанував свій гнів і говорив спокійно:

— Дружино й бояри київські. Здається мені не ваші думки я тут почув і дивно мені, що жалієте коней і тих, що орють ними. А про це чому не подумаєте, що ось зачне ратай орати й наскочить половчин, ударить у нього стрілою й забере його коня, а напавши на село візьме його жінку й дітей його й усе його майно, ввесь його добуток. То коня його вам жаль, а самого ратая чи вам не жаль?

Тоді більшість Святополкової дружини закликала:

— Ні, ні! Похід, похід готовити. Не гаймо часу, вирушаймо!...

(Док. буде).

Праця УСБ в образах. Рівночасно зі загальною виставою праць Образотворчих Мистців у Львові відкрито теж показ мистецьких творів, які зображають працю робітничих відділів Української Служби Батьківщини. Ці твори повстали, як вислід поїздки наших мистців по таборах праці УСБ.

Український байкар — Леонід Глібів

(1827—1893)

Хоч минає вже рівно пів століття від часу смерти Леоніда Глібова — він і досі залишається в нас одним з найпопулярніших байкарів.

Байка — це окремий рід фантастичного оповідання. В байці головними дієвими постаттями не є люди, але тварини або рослини, які представляють нам людей. Байки призначені передусім для дітей, але добру байку прочитає теж радо і старший, і буде так само, як дитина безпосередньо її сприймати і так само щиро сміятись. Читання байок приносить дітям великі користі. За посередництвом байки вони зазнайомлюються із довкільним світом звірят, птахів та рослин, вчаться цей світ розуміти, пізнають добрі та злі прикмети людей.

Байка походить зі Сходу, де була відома вже на кілька віків перед Христом. Письменників, які писали байки було багато. Із всесвітньої літератури відомі в нас із перекладів байки Езопа, Ля Фонтена, братів Грімів, Крилова та ін.

В українській літературі байкарів не багато: Є. Гребінка, Л. Глібів, І. Франко та ще декількох.

Глібів написав багато байок. Теми до них видумував він сам, а нерідко зачерпував і від інших байкарів, але примінював їх завжди до українського ґрунту, змальовуючи українські відносини та обставини, підбираючи українських типів, та надаючи своїм байкам взагалі виразно українську закраску

Тому в Глібова байках не тяжко було читачам під видами різних тварин розпізнати людей, що замітні своєю лихою поведінкою чи характером. Напр. в байках „Вовк та ягня" чи „Вовк та мишеня" — вовк уосіблює постать поганої людини, визискувача-хижака, навпаки ягня — це людина добра та лагідна. На тему тодішніх несправедливих суспільно-громадських відносин подибуємо в Глібова кілька байок, в яких він ці відносини гостро критикує та осуджує.

Тому, що Глібів любив сам правду, чесне життя та добро — часто й в своїх байках звертає на ці речі увагу. Радить він теж здобувати знання, вважаючи, що без нього люди є безвільними „солом'яними дідами". Він закликає:

„Нам треба іншого бажать —
Живого слова, правди і просвіти!"

Та на першому місці ставить Глібів любов та працю для рідного краю. На цю тему є в нього чимало байок („Перекотиполе", Мандрівка", „Бджола і мухи" та ін.). Вважає він, що роботящі люди, які працюють і трудяться для краю більше люблять його та міцніше з ним зв'язані, ніж ті, що цілий час, як „гулящим" здається, що „там хороше, де нас немає". В одній байці Глібів відповідає їм на це, що власне лиш там гарно і добре, де наш рідний край, а

„в світі Божому нема кутка без горя,
не тільки тут, а і по той бік моря..."

Тому свій рідний край „рідну Україну проміняти за чужину" не можна під ніякою умовою.

Крім байок писав Глібів теж і вірші. Деякі його вірші („Стоїть гора високая" і ін.) стали такими популярними, що народ перейняв їх та співає і досі, як народні пісні. А для поета це немала честь! (гв)

З життя Союзу Українських Кооператив в Холмі

28. листопада в приміщенні Союзу відбулося засідання Надзірної Ради Союзу заступаючи, на підставі розпорядження влади, річні звичайні збори представників кооператив. На засідання прибули представники Ревізійного Союзу п. д-р Панченко та п. ревізор Ладвищенко, усі члени Надзірної Ради, дирекція в комплеті та, як гості, п. голова УДК кап. Шрамченко й інженер Романенко, господарський референт УДК.

Зі звітів Надзірної Ради, контрольної комісії та Дирекції Союзу присутні довідалися, що Союз Українських Кооператив у Холмі в минулому 1942/43 господарському році не зважаючи на незвичайні трудноші не підупав матеріяльно, а поробив досить поважні поступи.

Від п. Конаша куплено крамницю „Українське Мистецтво", урухомлено трикотарську майстерню, куплено на власність при вул. Грубешівській мурований величезний млин, при ньому добудовано збіжевий магазин, побільшено автомобільний табір, куплено дві пари коней, відремонтовано крамницю при Люблинській вулиці (так звану „Детальну"), побудовано гараж, поширено кухню, відремонтовано під бюра Союзу і мешкання кільканадцять кімнат у поруйнованих домах, уряджено збіжевий магазин коло залізничної стації, урухомлено третій пункт для експлуатації торфу. Крім цього, переправаджено реорганізацію бухгальтерії, за підставу праці в ній принято систему перебиткову (карткову), так що кожної хвилини можемо подати звіт про фактичний стан Союзу. Стверджено, що в ділянці торговельній Союз має великі досягнення. У зв'язку з розростом Союзу треба було організувати відділи господарський, адміністраційний та контрольний. Розширено відділ лікувальних рослин.

Загальний бюджет Союзу на рік 1943/44 виносить суму понад 2 міліони золотих.

Г. М.

Св. Миколай Чудотворець

УЛЮБЛЕНЕЦЬ ДІТВОРИ

Щороку в грудні наша дітвора, а то й старші, нетерпеливо вижидають гостини св. Миколи, який, здебільша таємничо приносить сьогодні цукерки, іграшки та інші подарунки. Це найбільш улюблений святий серед українського народу. З його ім'ям зв'язана ціла низка легенд у писаній та усній літературі.

Історичних певних дат про цього святого мало. Народився він коло 280 р. в Патарі у Малій Азії. Батьки виховали його в любові і науці до Христа. Ще замолоду дивував він усіх своїм правдиво християнським життям.Дядько св.Миколи, єпископ патарський, бачучи його праведність, взяв його під свою опіку і посвятив в чин священика. Після смерти батьків, йому зостався великий маєток, але він не тільки роздавав його бідним і дітям, але сам вишукував таких, що перші потребували допомоги.

Щоб відвідати святі місця св. Микола відбув паломницьку подорож до Палестини. Вернувшись звідти, осівся в сіонськім манастирі, але він не був призначений для черечого життя. Його обрано архиєпископом у Мирах. В свойому богомільному житті любив тільки одне багатство — багатство милосердя.

Римський цісар Діоклетіян розпочав 303 р. преслідування християн і ув'язнив св. Миколу. Після 323 р., заходами царя Костянтина Великого, вийшов св. Микола на волю. 325 р. св. Микола брав участь у нікейському вселенському соборі проти єретичної науки Арія. Помер 342 р. дня 6 грудня в Мирі. Року 1087, після нападу сарацинів на Ликію, його тіло перенесено до міста Барі в долішній Італії.

За його добрі діла, особливо за опіку над бідними і дітьми, сам народ святкує його з синівською любов'ю, як великого добродія.

Д-р ЄВГЕН ХРАПЛИВИЙ 20)

Господарство Холмщини і Підляшшя

Холмщина та Підляшшя — країна цікава тим, що тут сходяться східні межі важних західно-европейських лісових порід дерев. Зо шпилькових дерев іде тут на заході границя модрини, ялиці, а майже серединою краю — смереки, що усі вони не виступають у східній частині краю. Тут же проходить східна границя тису. З листкових порід дерев переходить через Замійщину і Томашівщину східна границя бука, що його теж у інших округах краю немає, а близько північного сходу краю переходить західна границя зимового дуба, що дальше на північному сході поза межами Холмщини й Підляшшя вже рідко трапляється.

Господарювання у лісах Холмщини та Підляшшя далеко не відповідає тим природнім умовинам, що їх має край, а через те і користі з лісів не ті, що могли б бути. Найкраща господарка ведеться у державних лісах, що дають прирости деревної маси у рік з гектара коло 3,2 м³. Гірше господарюють недержавні великовласницькі ліси, що дають з гектара в рік приросту деревної маси 2,4 м³, а ще гірше селянські ліси, що дають цього приросту в рік ледве 1,7 м³. У середньому, річний приріст деревної маси на Холмщині й Підляшші є коло 2,3³, себто малий. Тільки правильне господарювання може забезпечити кращу продукцію деревної маси, а тим самим кращу рентовність лісів краю.

Треба згадати тут також про велику ненормальність у лісогосподарюванні краю, а саме про лісові сервітути. Коло 60% цілої площіні лісів є обтяжені сервітутами, головно ж пасовищами та збиранням ріща, ягід, грибів, тощо. Це все мали давати ліси переважно у користь селян. Одначе вислідо того обтяження такі, що селян у багатьох випадках до користування цими правами не допускають, знову ж користування цими сервітутами дуже шкодить правильній лісовій господарці, бо впроваджує туди зайво людей, що не мають з цією господаркою нічого спільного, пошкоджують ліс самі, чи пошкоджує лісові культури худоба, тощо. Тому унормовання сервітутових прав і знесення сервітутів у лісах є дуже важливим для упорядкованням лісової господарки краю.

Велике багатство лісів Холмщини й Підляшшя досі належно не використане. Треба сподіватися, що при великій площіні лісів і лісових ґрунтів краю прийде час і засоби на те, щоб лісову господарку поставити на відповідній висоті, та цим дати основу розумному лісокористуванню та підставу чималому промислові, якого джерело — ліс і дерево.

VI. ТОРГІВЛЯ, РЕМЕСЛО І ПРОМИСЕЛ ХОЛМЩИНИ І ПІДЛЯШШЯ

Аграрний характер Холмщини й Підляшшя витиснув своє знам'я також на торгівлі і кооперації. Торгівля розвинена головно у двох напрямках: продажу чи перепродажу сільсько-господарських продуктів села та заспокоєнню цього ж села потрібними товарами.

Торгівля до війни була скупчена у містах переважно в жидівських руках. Тільки кооперація була від них вільна. По селах були де-не-де також нежидівські крамниці, одначе їх було небагато, а, головне, вони не мали таких оборотів. як жидівські. Сьогодні ця справа змінилася основно, так щодо власників крамниць, як також щодо розподілу торгівлі за поодинокими ділянками, що їх багато провірює чи навіть скеровує у відповідне русло державна влада. Все ж таки, коли хочемо бодай загально мати уявлення про ділянки, у яких торгівля краю розвивалася, мусимо покористуватися передвоєнними даними.

Про те, у яких ділянках торгівлі було найбільше купців чи поодиноких станиць, говорять кількості викуплених промислових свідоцтв, що їх подаємо за 1937 рік. У загальному можна поділити тутешню торгівлю на такі ділянки: 1) сільсько-господарські рослини і рослинні продукти, 2) сільсько-господарські тварини і тваринні продукти, 3) мануфактура, 4) галянтерія, 5) харчові станиці, 6) дерево, вугілля, вироби з дерева, 7) інші ділянки торгівлі.

Сільсько-господарські рослини та рослинні продукти виказували приблизно такі кількості торговельних станиць: збіжжя і інші рослинні сільсько-господарські продукти — 2.365, льон і коноплі — 104, паша — 76, овочі — 1.245 (одначе в тому враховані усі крамниці, що продають які небудь овочі), ягоди 8, хміль — 17, гриби — 7, лікувальні рослини — 2, городина — 35.

З продуктів перерібки рослин були такі торговельні станиці: мука і крупи — 111, горілки — 428, інші споживчі (одначе в тому і колоніяльні) товари — 9.000.

Станиці продажу тварин були: худоба — 182, коні — 80, свині — 223, птаство — 186, риби — 109, раки — 6. Станиці продажу тваринних продуктів були такі: м'ясарні — 575, продаж різного м'яса 1.450, яйця — 203, набіл — 165, мід — 14, сири шкіри — 134, виправлені шкіри — 403.

НОВИНКИ

Панахида за освітників. Заходами Українського Центрального Комітету у Львові відправлено дня 7. грудня Панахиду за упокій душ усіх померших, погибших та замучених большевиками освітних діячів.

Відкриття вистави. 5. грудня ц. р. відбулося у Львові урочисте відкриття вистави праць членів Спілки Праці Українських Образотворчих Мистців. На виставі можна оглядати 400 праць 99-ох українських мистців. Крім галицьких мистців участь беруть теж і наддніпрянці.

Світлиця УСБ. 27. листопада у Львові при вул. Сапіги відкрито першу таборову світлицю У. С. Б. Світлиця має вже запренумеровану свою пресу та зорганізовані товариські гри.

40-літній ювілей О. Олеся. Заходом Спілки Праці Українських Письменників відбулася у Львові Святочна Академія з приводу 40-ліття літературної діяльности нашого поета О. Олеся. Під цю пору О. Олесь перебуває в Празі.

Андріївський вечір у Кракові. Гурток Жінок при УОТ в Кракові уладив 12 грудня ц. р. Андріївський вечір. Ввесь дохід призначено для ранених вояків та полонених.

Театр „Веселий Львів" — воякам. Театр Малих форм „Веселий Львів" склав як різдвяний дар для ранених вояків дохід з вистави „Ой, серце, ти серце", яка відбулася 5. грудня.

Веселий вечір. Заходами Медичної Громади львівських студентів 30. листопада ц. р. зорганізовано „Веселий вечір"; в програму ввійшли дотепні сценки, пісні, жарти та танці.

Як повстають цяцьки на ялинку

(*) У великих містах і в малих провінціяльних містечках крамничні вистави прибрали характеристичний вигляд у зв'язку з недалеким уже Різдвом. Бачимо в них найрізнородніші прикраси для ялинок. Напевно не всі знають, що підставою виробу скляних оздоб, т. зв. бомб, є грубша, чи тонша скляна рурка. Цю працю виконують звичайно молоді робітники. Перед кожним з них горить жовто-голубим вогником спеціяльний пальник. Над ним зручні руки робітника розгрівають скляну рурку, щоб вона стала м'яка й елястична. Після такого приготування приходить найважніший момент праці. Робітник бере в уста кінець розгрітої рурки і, дмухаючи, надає майбутній цяцьці бажану форму. Немає тут ніяких форм, ніяких допоміжних приладів. Форма залежна виключно від зручности та помисловости робітника. Рурка росте на очах, „пухне", заокруглюється та врешті прибирає кулисту форму. Після цього скляним кулям надають полиск і краски при помочі відповідних хемічних субстанцій. Маленькою кисткою талановитий робітник розводить по цяцьці лінії, смужки, квіти. Так виготовлена цяцька мандрує на вистави малих і великих крамниць і звідти — на ялинку.

З ДАВНІХ ЛЕГЕНД

Чудо св. Миколая з половчином

Разом із поширенням християнства поширилося в Україні і почитання святих. З-поміж них, зокрема св. Миколай здобув велику популярність. Про нього ходили між народом різні легенди. (Легенда — це оповідання з церковно-релігійним підкладом, в якому дійсне переплітається з вигаданим, фантастичним. Що до змісту, ділимо легенди на старозавітні, новозавітні, легенди про святих, про позагробове життя і кінець світу, тощо). Легенди про св. Миколая були занесені в Україну з чужих земель, але одна повстала на українському ґрунті. Це легенда про чудо св. Миколая з половчином, що її нижче містимо (в скороченні) у вільній передачі. (з)

*

В городі Києві жив боголюбивий чоловік на ім'я Іван, що мав віру і велику любов до св. Миколая. У того чоловіка сидів у неволі багатий татарин. Одного дня господар почав з ним таку розмову:

— Доки будеш сидіти у мене? Дай за себе викуп, хай пущу тебе в землю твою.

А татарин каже:

— Як мене пустиш, то принесу тобі викуп, а як будеш мене тут тримати, то не маю що тобі дати.

А господар мовить йому:

— Дай за себе поруку, то тебе пущу.

— Знаєш ти добре, каже татарин, що нема такого тут на Русі, щоб поручив за мене.

І говорить до татарина господар:

— Хочеш, то дам тебе на поруку св. Миколаєві.

А татарин каже:

— Що ж, коли я не знаю Миколая.

І повів його господар до церкви і показав йому образ святого, а відтак дав татаринові одяг, коня і зброю і каже йому:

— Щоб ти не збрехав, бо обіцяв прислати чи принести викуп. Як не зробиш того, то знай, що не втечеш перед рукою сильного, що поручив за тебе.

Татарин каже.

— Зроблю, що обіцяв, — але сам собі подумав: — Що мені може вчинити Миколай? Нині бачу його в церкві, але виїду з Києва, то вже не побачу, ні я його, ні він мене, і викупу не дам і не принесу.

З такою думкою татарин і поїхав у свою землю.

Внедовзі явився татаринові св. о. Миколай і питає:

— Чи ти мене знаєш?

— Ні, не знаю хто ти.

— Я св. Миколай, що поручив за тебе в Києві, що принесеш викуп. Кажу тобі, окаянний, принеси викуп, щоб кара на тебе не впала.

Це сказав св. Миколай і зник. Татарин здивувався, злякався спершу, але потім забув про цю пересторогу. За якийсь час їхав татарин в поле і знову явився йому св. Миколай, скинув його з коня і каже:

— Не казав я тобі: іди в Русь, дай за себе викуп Іванові, а ти забув. Помилуй сам себе, дай викуп, бо побачиш, що буде.

Настрашився татарин і вже хотів післати викуп, але роздумався, потішаючи себе, що може таки кари за те не буде, і не післав викупу. Аж за якийсь час поїхав він на татарський сейм.

І тут знову, серед багатьох приявних явився св. Миколай і каже:

— Казав я тобі занести викуп до города Києва Іванові, що з віри до мене відпустив тебе, а ти безумний в гординю вбився і не побоявся кари Божої.

І ось тут, на очах усіх, сильно побила його сила Божа і ледве живого відвезли татарина домів. Прийшовши до себе, почав він розповідати своїй рідні про все, що з ним сталося. Вони ж, почувши це, з гнівом казали:

— Хто ж такий безумний, як ти? Бачив ти чудо перше і друге, і чому не убоявся? Та ж ти був даний на поруку Богові руському.

— Не Богові самому, а святому його Миколаєві.

— А не знаєш ти, що Бог їх дивні чуда творить не тільки сам, але й своїми святими? Якщо буває від нас на них біда, то вони говорять: „За гріхи наші Бог не помагає нам, якби поміг, то і один із нас не лишився б. А ти, безумний, не убоявся Бога живого. Що ти собі наробив? Якщо не підеш в Русь і не даси за себе викупу, то йди собі від нас. Краще ти один погибнеш, ніж і на нас з тобою має впасти кара.

Настрашився татарин немало і велів своїм рабам відділити стадо коней від стад своїх, щоб крім викупу Іванові, принести ще й жертву св. Миколаєві. Прийшовши в Київ, побіг до церкви і каже до святого Миколая:

— Пане мій, даруй мені. Я приніс вже викуп і дар тобі.

Потім пішов до Івана і приніс йому великий викуп. Іван здивувався і настрашився в серці своїм цим преславним чудом, побіг до церкви, впав перед образом св. Миколая, і серед сліз говорив:

— Що принесу тобі, Отче-Боже, за все, що дав ти мені недостойному рабу твоєму?

Потім вернувся домів, скликав друзів своїх і сусідів, розказав їм про все і влаштував празник святого Миколая.

Від 20. до 26. грудня затемнення обов'язує від год. 4.30 веч. до 7. рано.

60-ЛІТТЯ „НАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ"

Дня 8. грудня ц. р. відома наша господарсько-торговельна установа „Народна Торгівля" святкувала 60-річчя з часу її заложення. До червня ц. р. „Народна Торгівля" начислювала у Львові 106 крамниць, 14 баз і 6 виробництв, а в Краю 14 філій, які ведуть 123 крамниці, 15 баз, 5 виробництв і 3 ярині городи. Крім цього „Народна Торгівля" має ще 12 складів соли. В „Народній Торгівлі" є зареєстрованих 27.318 членів, які вплатили 1,513.675 зол. уділів.

Повідомлення Адміністрації

У СПРАВІ КАЛЕНДАРЯ „ЗА НАРОД" НА 1944 РІК

Передплатники тижн. „Холмська Земля", що найдальше до 31. 12. ц. р. надішлють передплату на цілий 1944 рік (14.—зл.) одержать даром календар „За Народ". Календарі будемо висилати в такій черзі, в якій будуть вплинати річні передплати, значить, хто скоріше вишле передплату — скоріше дістане календар. З огляду на обмежену кількість накладу пізнішим Передплатникам може вже не вистарчити календаря.

У СПРАВІ ВИСИЛКИ РІЗДВЯНОГО ЧИСЛА

Святочне число одержать лише ті Передплатники, що найдальше до 25. 12. ц. р. вирівняють свої залеглості і надішлють передплату за I. чвертьріччя 1944 р. (3.50 зл.).

У СПРАВІ ПЕРЕДПЛАТ

Одночасно просимо наших Передплатників, що висилають тільки чверть- чи піврічну передплату, поспішитися з її висилкою, щоб Адміністрація могла вчас устійнити висоту накладу на 1944-ий рік, що з огляду на теперішню господарку папером дуже важне. Одночасно це злекшить приготування адрес і приспішить висилку газети.

ЧЕКИ

Звертаємо увагу, що грошей в листах посилати не вільно. Передплатники в Німеччині, що посилають гроші в листах, наражуються на кару.

Щоб улекшити Передплатникам висилку передплати, залучили ми до числа 50 чеки. Хто має вже наш чек, нехай відступить його свойому знайомому, який хотів би стати нашим передплатником. При цьому пригадуємо, що адреси на чеках треба виповнювати дуже старанно, виразно подаючи своє ім'я, прізвище й адресу. Кому важче самому виповнити чек, нехай попросить другого зробити це, бо нечитко чи неправильно виповнений чек утруднює або й унеможливлює висилку газети.

АДМІНІСТРАЦІЯ

„Український Ремісник". Вкінці сповнилося бажання українських ремісників. Від жовтня ц. р. видає Видавництво для Господарства та Ремесла (Ферляґ фюр Віртшафт унд Гандверк, Кракау, Адольф Гітлер Пляц 22) в порозумінні з Головною Групою Ремесло та за попертям Українського Центрального Комітету, щомісячник „Український Ремісник". Він являється органом Головної Групи Промислової Господарки і Зв'язку в Центральній Палаті, Група Ремесло, часописом Обласних Груп: Львів, Краків, Люблин та професійним журналом Цехових Союзів. Завданням журналу: розбудувати український ремісничий стан, давати українським ремісникам станові та фахові поради, зазнайомлювати їх із правними приписами та розпорядками, що торкаються ремесла, та з новими осягами в різних ділянках ремесла. Передплату можна замовляти через кожний поштовий уряд за місячною передплатою 3 зол., до лучуючи 4 сот. за доручення.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ: За 1 мм. на 1 шпальту за ред. текстом 1.50 зол., в тексті 100 відс. дорожче. — Максимальний вимір оголошення: 180 мм. на 1 шп., або 90 мм. на 2 шп., або 60 мм. на 3 шп., або 45 мм. на 4 шп. ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 50 грошів за слово, за перше слово грубшим друком — 1 зол.

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau,
Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. — Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79